

**Владимир БОРОВАЦ, мастер
докторанд на Правном факултету Универзитета у Београду**

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА КАО УСЛОВ ЗА ПУНОВАЖНОСТ УГОВОРА О ЛИЦЕНЦИ ЖИГА

Резиме

Рад се бави истражењем да ли је оправдано условљавати пуноважност уговора о лиценци жића условом контроле квалитета робе која се обележава заштићеном ознаком, а коју је обавезан да врши давалац лиценце. Такав услов постоји у праву САД, док није прописан у праву Европске уније, као ни праву Републике Србије. У циљу давања одговора, у раду се анализира начин на који жић остварује своје функције на тржишту, као и економска утемељеност жића. Аутор закључује да контрола квалитета није потребна у праву жића као услов пуноважности уговора о лиценци жића, из истог разлога из којег није потребна ни у ситуацијама када носилац жића самостално искористићава заштићену ознаку. Наиме, и без изричитог прописивања овог услова давалац лиценце (као и сваки носилац жића) има довољан мотив да обезбеди константан квалитет производа обележених његовом ознаком. Прописивање услова контроле квалитета не би било ни оправдано, јер такав услов садржи бројне недостатке.

Кључне речи: *право интелектуалне својине, жић, уговор, лиценца, контрола квалитета.*

I Увод

Уговор о лиценци је уговор којим се из субјективног права индустријске својине једног лица (даваоца лиценце) изводи једно или више имовинскоправних овлашћења, која се конституишу на име другог лица (стицаоца лиценце).

Уговор о лиценци је на општи начин регулисан Законом о облигационим односима.¹ Према члану 686 ЗОО уговором о лиценци обавезује се давалац лиценце да стицаоцу лиценце уступи, у целини или делимично, право искоришћавања проналаска, техничког знања и искуства, жига, узорка или модела, а стицалац лиценце се обавезује да му за то плати одређену накнаду. Наредним члановима ЗОО су различити аспекти уговора о лиценци регулисани на релативно детаљан начин.

У другој књизи преднацрта Грађанског законика² која садржи предлог правила за регулисање облигационих односа предложена су решења која се у највећој мери подударају са решењима Закона о облигационим односима, уз неколико предложених измена.

Један од могућих предмета уговора о лиценци је робна ознака која је заштићена жигом, у ком случају се ради о уговору о лиценци жига. Жиг је искључиво имовинско право које овлашћује свог титулара да у привредном промету користи заштићену ознаку за обележавање одређене врсте робе или услуге (у циљу једноставности у даљем тексту ће бити речи само о обележавању робе, а све речено се односи и на обележавање услуга). Уговор о лиценци жига је добио на изузетној важности у последњих неколико деценија због многих предности које пружа носиоцу жига, а које се огледају у снижавању трошкова производње и дистрибуције, приступу новим тржиштима (тржиштима производа, као и географским тржиштима), могућности уновчења репутације коју његова ознака поседује, обезбеђивању додатних прихода итд.

ЗОО и Преднацрт Грађанског законика не садрже правила која су специфична за уговор о лиценци жига. Та правила садржи Закон о жиговима.³ Од наведених правила издвајамо правило да се уговор о лиценци уписује у одговарајући регистар надлежног органа на захтев једне од уговорних страна, те да тај упис производи дејство према трећим ли-

1 Закон о облигационим односима (*Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ, 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93, *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља; даље у тексту: ЗОО).

2 Најновије верзије све четири књиге преднацрта Грађанског законика су доступне на адреси: <http://www.akv.org.rs/novost.html?id=2038>, 9.4.2015. године.

3 Закон о жигу (*Службени гласник РС*, бр. 104/2009, 10/2013). Правила која се односе на уговор о лиценци жига су прописана у члану 52.

цима, као и правило да предмет уговора о лиценци не може бити ознака заштићена колективним жигом и жигом гаранције.

Дакле, прописи Републике Србије не постављају посебне услове за пуноважност уговора о лиценци жига. Са друге стране, у многим државама је у прошлости било забрањено преношење овлашћења на искоришћавање жигом заштићене ознаке путем уговора о лиценци. Такође, у појединим државама је пуноважност уговора о лиценци жига условљена обавезом даваоца лиценце да контролише квалитет робе коју стицалац лиценце обележава заштићеном ознаком, што је последица специфичности жига. Наиме, жиг се разликује од осталих права индустријске својине по важности коју има за несметано одвијање процеса.

Предмет овог рада ће бити преиспитивање оправданости контроле квалитета као услова за пуноважност уговора о лиценци жига. У ту сврху ће бити анализирана правила која су на снази у САД-у и Европској унији, биће анализирани функције жига, као и његово економско утемељење, да би на крају био дат суд о томе да ли је оправдано пуноважност уговора о лиценци жига условљавати контролом квалитета од стране даваоца лиценце.

II Право САД-а – рестриктивни режим уговора о лиценци жига

Допуштеност закључивања уговора о лиценци, као и услова потребних за пуноважност тог уговора су били предмет дебате у праву жига САД-а од почетка двадесетог века, од када је у пословној пракси овај уговор почео чешће да се закључује.⁴ Почетком прошлог века закључивање уговора о лиценци жига није било допуштено по тадашњем федералном Закону о жиговима⁵ и пракси судова. У то време је било прихваћено становиште да указивање на извор из којег роба потиче представља основну функцију жига. Термин „извор“ се у том контексту тумачио дословно, односно на начин да ознака указује на произвођача који производи робу. Јасно је да је могућност да носилац жига путем уговора о лиценци пренесе на друго лице овлашћење да заштићеном ознаком обележава своју робу неспојива са тумачењем да је основна функција жига указивање на конкретног субјекта који производи робу. Широко је био прихваћен став да би преношењем овлашћења на коришћење заштићене

4 Више о развоју уговора о лиценци жига у САД-у вид. Neil Wilkof, „Trademark Licensing: The Once and Future Narrative“, *The Trademark Reporter*, Vol. 104, 2014, стр. 895–917.

5 Закон о жиговима из 1905. године (енгл. *Trade Marks Act 1905*).

ознаке потрошачи били доведени у заблуду у погледу порекла робе, па је било немислииво да таква пракса буде допуштена.

Ипак, судови су постепено давали све више значаја функцији ознаке да гарантује квалитет робе, па се у складу са тим почео мењати и њихов став према допуштености закључивања уговора о лиценци жига. Значајно место је почео да заузима став да уговор о лиценци може бити пуноважан уколико давалац лиценце врши контролу квалитета робе коју стицалац лиценце обележава заштићеном ознаком.⁶

Овакво становиште је преовладало у судској пракси након усвајања федералног Закона о жиговима из 1946. године, који је уз одређене измене на снази и данас.⁷ Судови су основ за увођење услова контроле квалитета за пуноважност уговора о лиценци жига нашли у дефиницији „повезане компаније“ коју је садржао поменути закон.⁸ Санкција за непоштовање обавезе контроле квалитета је била строга, јер се сматрало да се носилац одрекао жига, што јерезултовало престанком жига и могућношћу слободног коришћењаробне ознаке.

Постављање контроле квалитета као услова за пуноважност уговора о лиценци жига је било правдано тиме да се на овај начин омогућава да привредни субјекти уживају предности које пружа уговор о лиценци, а да је притом обезбеђен континуитет квалитета робе и да су потрошачи заштићени од заблуда или чак преваре. Недостатак контроле би, са друге стране, омогућио поремећаје у квалитету робе, што би за последицу могло да има превару потрошача који би куповали робу означену заштићеном ознаком, а који би приликом куповине очекивали квалитет робе са којим су се раније сусретали.

Међутим, Закон о жиговима из 1946. године није прецизирао на који начин давалац лиценце треба да врши контролу квалитета робе, нити је судска пракса успела да изнедри чврсте стандарде по том питању. То је довело до постепене деградације услова контроле квалитета робе, пошто су судови успоставили стандард да је тај услов испуњен чак и у ситуацијама када је вршена минимална контрола или чак када никаква контрола није вршена.⁹ Више је разлога због којих судови нису

6 Уговор о лиценци који није праћен контролом квалитета се у теорији САД-а означава термином „гола лиценца“.

7 Закона о жиговима из 1946. године (енгл. *Trademark Act of 1905*, познатији као: *Lanham Act*).

8 *Lanham Act*, пар. 1127 (45): *The term „related company“ means any person whose use of a mark is controlled by the owner of the mark with respect to the nature and quality of the goods or services onor in connection with which the mark is used* (у преводу: Термин „повезана компанија“ означава свако лице чија употреба ознаке је контролисана од стране власника ознаке по питању природе и квалитета робе или услуга на којима или у вези са којима се ознака користи).

9 Детаљну анализу судске праксе САД-а по питању тумачења контроле квалитета производа као услова за пуноважност уговора о лиценци жига вид. Irene Calboli,

били наклоњени строгом спровођењу стандарда контроле квалитета. Пре свега, за непоштовање те обавезе је предвиђена строга, можда и неадекватна санкција, која се састојала у престанку жига. Проблем се састоји у томе што би спровођење ове санкције омогућило да ознаку користе и трећа лица, што би допринело заблуди потрошача и одсуству стандардности квалитета производа. Чини се да би санкција допринела повећању проблема чији настанак је требало да спречи. Такође, на одсуство ентузијазма судова за испитивање услова контроле квалитета је утицао и контекст у којем су судови одлучивали. Наиме, судови су одлучивали о испуњености овог услова, пре свега, у поступцима по тужби даваоца лиценце против трећих лица за повреду жига у којима су тужени у склопу своје одбране тврдили да је жиг тужиоца престао да важи јер он није вршио адекватну контролу квалитета приликом закључења уговора о лиценци жига. Дакле, контекст одлучивања о испуњености овог услова је био неповољан за његово спровођење, јер су се као заговорници овог услова пред судовима пре свега појављивали субјекти тужени за повреду жига, а не потрошачи чијој заштити би спровођење услова примарно требало да служи. Као последица проблема који су настали у практичној примени услова контроле квалитета, у новије време у теорији је све више присутно залагање за укидање или измену овог услова.¹⁰

III Право Европске уније – либерални режим уговора о лиценци жига

Међу државама чланицама Европске уније у области права жига постоји висок степен хармонизованости. Право жига је на нивоу Европске уније хармонизовано Директивом о хармонизацији правних прописа о жигу из 2008. године (даље у тексту: Директива),¹¹ док је пре ње била на снази Прва Директива о хармонизацији правних прописа о жигу из 1988. године.¹² Директивом су прописана основна правила о жигу која су државе чланице обавезне да унесу у домаће законе. Могућност закључивања уговора о лиценци жига је прописана у члану 8

„The Sunset of „Quality Control“ in Modern Trademark Licensing“, *American University Law Review*, Vol. 57, 2007, стр. 364–376.

10 Irene Calboli, *нав. чланак*; Rudolph Kuss, „Naked Licensing Doctrine Exposed: How Courts Interpret the Lanham Act to Require Licensors to Police Their Licensees & Why This Requirement Conflicts with Modern Licensing Realities & the Goals of Trademark Law“, *Marquette Intellectual Property Law Review*, Vol. 9, 2005, стр. 361–386.

11 Директива 2008/95/ЕЗ од 22. октобра 2008. године о хармонизацији правних прописа држава чланица који се односе на жиг.

12 Прва Директива 89/104/ЕЗ од 21. децембра 1988. године о хармонизацији правних прописа држава чланица који се односе на жиг.

Директиве и нису постављени никакви услови које је потребно испунити за пуноважност уговора о лиценци.

Могућност регистрације комунитарног жига који има дејство на целој територији Европске уније је установљена Уредбом о комунитарном жигу из 2009. године (даље у тексту: Уредба),¹³ пре које је била на снази Уредба о комунитарном жигу из 1993. године.¹⁴ Међутим, национална права жига су и даље наставила да постоје и комунитарно право жига их није заменило. Свако лице има избор да жиг региструје у једној или у више држава чланица Европске уније или да изврши регистрацију комунитарног жига и на тај начин стекне право које ће важити на територији свих држава чланица. Закључивање уговора о лиценци комунитарног жига је регулисано у члану 22 Уредбе. За пуноважност уговора о лиценци нису прописани посебни услови.

Дакле, у праву Европске Уније је на снази либерални режим према којем пуноважност уговора о лиценци жига није условљена обавезом даваоца лиценце да врши контролу квалитета робе обележене заштићеном ознаком, нити неким сличним условом. Оправдање оваквог решења је могуће наслутити пре свега из текста Уредбе. Наиме, у тачки 11 увода Уредбе је наведено да се робна ознака има сматрати предметом својине и да постоји независно од субјекта чија роба и услуге су са њом обележени, те да сходно томе треба да буде омогућен њен пренос (под условом да јавност није доведена у заблуду као последица преноса), давање као обезбеђења у корист трећег лица, као и њено лиценцирање. О перспективи из које се у праву Европске уније посматра уговор о лиценци жига говори и место на којем се у Уредби налазе одредбе о лиценцирању. Наиме, члан 22 Уредбе (којим је прописана могућност закључивања уговора о лиценци комунитарног жига) се налази у делу 4 Уредбе који носи наслов „Комунитарни жиг као предмет својине“.

Из наведеног закључујемо да се у Европској унији питање преносења овлашћења на искоришћавање жигом заштићене ознаке путем уговора о лиценци посматра кроз призму права власника да слободно располаже својом имовином. Дакле, у први план се истиче интерес који носилац жига има у заштићеној ознаци, а тек секундарно се води рачуна о утицају који различити начини коришћења заштићене ознаке могу да имају на одвијање промета. Сходно томе, у праву Европске уније није дат већи значај интересима и циљевима који су у праву САД-а одлучујуће утицали на развој контроле квалитета као услова за пуноважност уговора о лиценци жига. Према томе, либерални режим на

13 Уредба Савета (ЕЗ) бр. 207/2009 од 26. фебруара 2009. године о комунитарном жигу.

14 Уредба Савета (ЕЗ) бр. 40/94 од 20. децембра 1993. године о комунитарним жиговима.

снази у Европској унији, према коме за пуноважност уговора о лиценци није потребно испунити посебне услове, је природна последица погледа на жиг у којем доминира брига о интересима носиоца жига (на уштрб осталих субјеката на које жиг има утицај) и у којем се у први план истиче слобода носиоца жига да слободно располаже својом имовином.

IV Функције жига и његова економска утемељеност

Сматрамо да је функционални приступ најпогоднији за давање одговора на питање да ли пуноважност уговора о лиценци жига треба да буде условљена контролом квалитета робе коју прималац лиценце обележава заштићеном ознаком. Наиме, потребно је поћи од проучавања функција које робна ознака врши у промету, начина на који жиг доприноси остварењу тих функција, да би се након тога могао анализирати утицај који би потенцијални услови за пуноважност уговора о лиценци имали на остваривање функција ознаке. Такође, сматрамо да ће нам за процену оправданости услова контроле квалитета бити од користи и проучавање економске утемељености жига. Због тога ће у наставку бити анализиране функције робне ознаке и жига, као и економска утемељеност жига.

1. Функције робне ознаке и жига

Робна ознака врши у промету неколико међусобно повезаних функција. Према традиционалном схватању теорије постоје четири функције ознаке.

Прва функција ознаке је функција разликовања робе. Робне ознаке омогућавају потрошачима да робу једног произвођача на тржишту разликују од робе другог произвођача. Право жига штити ову функцију ознаке посредством функције указивања на порекло робе.

Друга функција ознаке је функција указивања на порекло робе, односно указивања на извор из којег роба долази. То, међутим, не значи да се на основу ознаке може извести закључак о идентитету произвођача робе. Идентитет произвођача за потрошаче може остати непознат, али они на основу ознаке могу да закључе да је сва роба пуштена у промет и обележена заштићеном ознаком од стране носиоца жига или по његовом овлашћењу. Према традиционалном схватању ова функција ознаке је једина која је непосредно заштићена жигом. Жиг даје свом титулару искључиво право да у промету обележава робу заштићеном ознаком и да свим другим лицима забрани да своју робу обележавају истом ознаком.

Трећа функција ознаке је функција гаранције квалитета робе. Жиг не штити ову функцију ознаке на непосредан начин, већ је штити посредством функције указивања на порекло робе. Наиме, на основу сазнања да сва роба означена истом робном ознаком потиче из истог извора потрошачи могу основано закључити да та роба има стандардан квалитет и карактеристике. Санкција за непостојан квалитет робе није у домену права. Наиме, право жига не даје потрошачима основ за тужбу на основу чињенице да квалитет и карактеристике робе коју су купили одудара од квалитета и карактеристика робе које су у прошлости биле означене истом заштићеном ознаком. У том смислу право жига је индиферентно према променама у квалитету робе која је означена заштићеном ознаком. Санкцију за промене у квалитету робе обезбеђује тржиште. Наиме, потрошачи препознају непостојан квалитет робе што резултира лошом репутацијом робе на тржишту и снижавањем њене атрактивности. Мотивисан сазнањем да је сва одговорност у очима потрошача за квалитет робе на њему, носилац жига се труди да одржи постојан квалитет робе и да га побољша.

Иако посредна, улога жига у гарантовању квалитета робе је кључна. Наиме, потрошачи знају да је једино носилац жига одговоран за пуштање у промет робе која је означена заштићеном ознаком. Ова чињеница је неопходан предуслов да би се потрошачи поуздали у робну ознаку као гаранцију квалитета робе. Уколико би и трећим лицима било дозвољено да обележавају робу заштићеном ознаком, ознака би престала да буде релевантан извор информација за потрошаче у погледу очекиваног квалитета робе.

Четврта функција ознаке је рекламна функција. Робна ознака путем дуготрајног коришћења у привредном промету и рекламирања стиче у свести потрошача статус симбола који потрошаче асоцира на робу и њена својства, као и друга значења која се везују за ту ознаку (на пример луксуз, здравље, брига о животној средини итд.). Жиг, такође, не штити ову функцију ознаке на непосредан начин, осим кроз институт заштите од разводњавања чувене ознаке, који пружа ширу заштиту ознакама које су стекле статус чувености.

Закључујемо да право жига обезбеђује да се потрошачи на тржишту могу поуздати да сва роба која носи заштићену ознаку потиче из истог извора и да другим субјектима није дозвољено да означавају своју робу заштићеном ознаком без сагласности носиоца жига, те да на тај начин створе код потрошача погрешно уверење да и њихова роба потиче из тог извора.

2. Економска утемељеност жига

У теорији права жига је широко прихваћен економски модел функционисања робне ознаке који су понудили Вилијам Ланд и Ричард Познер.¹⁵ На овом месту ће економски модел бити изложен на сажет начин, односно само у мери која је неопходна за доношење закључка о оправданости контроле квалитета као услова за пуноважност уговора о лиценци жига.

Према наведеном економском моделу укупну цену робе за потрошаче на тржишту представља збир њене номиналне цене и трошкова прибављања информација о роби, који представљају један вид трансакционих трошкова. На пример, уколико номинална цена робе износи 700 динара, а та роба се продаје уз трансакциони трошак од 300 динара, онда укупна цена робе износи 1.000 динара. Сваки произвођач настоји да снизи трошкове прибављања информација о његовој роби, јер му то омогућава да у оквиру исте укупне цене робе наплати вишу номиналну цену.

Веома значајну улогу у процесу снижавања трошкова прибављања информација о роби има робна ознака, јер она у свести потрошача симболише укупност информација које потрошачи имају о роби. Због тога носилац жига има јак мотив да улаже у промоцију робне ознаке и да на тај начин снижава трошкове који потрошачи имају приликом тражења његове робе. Такође, основно очекивање које потрошачи имају је да сва роба обележена ознаком има једнак квалитет и то квалитет који они повезују са том ознаком. Уколико би дошло до варирања квалитета робе, очекивања потрошача би била изневерена и они не би могли да се поуздају у робну ознаку као сигнал очекиваног квалитета. У том случају, робна ознака не доприноси снижавању трансакционих трошкова. Због тога произвођачи имају јак мотив да одрже постојаним квалитет своје робе, јер је то основни предуслов уживања предности које доноси снижавање трансакционих трошкова путем робне ознаке.

V Анализа оправданости контроле квалитета као услова за пуноважност уговора о лиценци жига

У претходном делу рада је објашњено да функција гаранације квалитета представља једну од функција робне ознаке коју жиг не штити

15 За детаљан приказ економског модела функционисања робне ознаке на тржишту вид. William M. Landes, Richard A. Posner, „Trademark Law: An Economic Perspective“, *The Journal of Law and Economics*, Vol. 30, 1987, стр. 265–310; William M. Landes, Richard A. Posner, *The Economic Structure of Intellectual Property Law*, Cambridge, 2003, стр. 166–209.

непосредно. Дакле, санкција коју произвођач трпи у случају да је квалитет његове робе непостојан или у случају да дође до погоршања квалитета робе није у домену права, већ санкција долази од потрошача и испољава се у виду смањења тражње за робом. Такође, изложени економски модел функционисања робне ознаке је показао да произвођачи трпе штету у случају варирања квалитета робе која се огледа у губитку капацитета робне ознаке да допринесе снижавању трошкова прибављања информација о роби. С обзиром на то да произвођачи настоје да сниже трошкове прибављања информација о роби и да им је робна ознака неопходна за остварење тог циља, они имају јак мотив да обезбеде постојан квалитет своје робе.

Иако утицај жига на остваривање функције ознаке да гарантује квалитет робе није непосредан, тај утицај је кључан, јер би се цео изложени механизам функционисања робне ознаке на тржишту урушио уколико би трећим лицима било дозвољено да користе робну ознаку за обележавање своје робе и на тај начин доводе потрошаче у заблуду у погледу порекла робе.

Из наведеног можемо закључити да није неопходна директна интервенција права жига да би се обезбедила постојаност квалитета робе на тржишту. Поред тога што није потребна, сматрамо да интервенција права не би била оправдана из више разлога.¹⁶ Пре свега, сваки произвођач треба да буде слободан да одреди квалитет робе коју производи, а тржиште ће тај квалитет на одговарајући начин вредновати. Снижавање квалитета робе и трошкова њене производње може бити легитимна стратегија произвођача у борби за већу атрактивност његове робе. Даље, сматрамо да није правилно промену квалитета робе квалификовати као довођење потрошача у заблуду или чак превару потрошача. Уколико потрошачи правилно могу да идентификују „кривца“ за нарушени квалитет робе (дакле, уколико није реч о ситуацији да треће лице без знања и одобрења носиоца жига обележава заштићеном ознаком своју робу која је лошијег квалитета и на тај начин доводи потрошаче у заблуду), носилац жига ће сносити последице нарушавања квалитета производа и не може се говорити о заблуди и превари потрошача. На крају, чак и када би била оправдана, контролу квалитета робе је тешко спровести. Наиме, готово је немогуће успоставити објективне критеријуме за проверу квалитета робе.

16 У теорији, додуше спорадично, постоје ставови који се залажу општу примену контроле квалитета. Вид. Noah D. Genel, „Keep It Real: A Call For A Broader Quality Control Requirement In Trademark Law“, *Fordham Intellectual Property, Media & Entertainment Law Journal*, Vol. 8, 1997, стр. 269–301. Цитирани аутор се залаже за успостављање контроле квалитета као услова који би се односио на све носиоце жигова, а не само на ситуације када је право на искоришћавање жигом заштићене ознаке пренето путем уговора о лиценци.

Сматрамо да сви изнети аргументи са истом снагом говоре против прописивања услова контроле квалитета робе од стране даваоца лиценце као услова за пуноважност уговора о лиценци жига. Постављање таквог услова није потребно, јер носилац жига као давалац лиценце има јак мотив да обезбеди да квалитет робе обележене његовом заштићеном ознаком буде постојан. Уколико то не буде случај, робна ознака ће изгубити на значају као инструмент за снижавање трансакционих трошкова и носилац жига ће трпети негативне последице. Такође све изнете мањкавости контроле квалитета као услова које би право жига наметало носиоцу жига се са истом снагом односе и на случај закључивања уговора о лиценци жига. Речју, сви закључци које смо донели на основу анализе механизма деловања права жига и тржишних закона, а који су говорили против увођења контроле квалитета као института права жига се на исти начин могу применити и на ситуацију закључивања уговора о лиценци жига.

Дакле, закључујемо да пуноважност уговора о лиценци жига не треба да буде условљено контролом квалитета коју давалац лиценце врши над робом стицаоца лиценце. Прописивање таквог услова није потребно, а не би било ни оправдано, јер такав услов садржи бројне недостатке.

Ипак важно је направити разграничење нашег става у односу на перспективу сагледавања жига као имовине његовог титулара.¹⁷ У Европској унији, чини нам се, основни аргумент за успостављање либералног режима за уговор о лиценци жига представља истицање права власника да слободно располаже својом имовином. Ми сматрамо да је улога жига као искључивог права веома комплексна и важна за одвијање промета, те да се жиг не може посматрати само као део имовине његовог титулара. Жиг врши специфичну функцију на тржишту и у склопу тога дотиче интересе различитих интересних група, те интерес његовог носиоца није једини интерес о којем треба водити рачуна приликом регулисања појединих института права жига. Наше залагање за либерални режим закључивања уговора о лиценци жига се заснива, пре свега, на схватању да право жига и без прописаног услова контроле квалитета робе у садејству са законима тржишта обезбеђује довољну гаранцију са постојан квалитет робе у случају када је право на искоришћавање жигом заштићене ознаке пренето путем уговора о лиценци.

17 Сматрамо да је ово разграничење потребно направити с обзиром на то да се у литератури залагање за прихватање „голе лиценце“ поистовећује са прихватањем процеса тзв. пропертизације жига. Као пример вид. Mark A. Lamley, „The Modern Lanham Act and the Death of Common Sense“, *The Yale Law Journal*, Vol. 108, 1999, стр. 1709–1710.

VI Закључак

Прописи Републике Србије не постављају посебне услове за пуноважност уговора о лиценци жига. У Европској унији је, такође, на либералан начин регулисан овај уговор, што је природна последица погледа на жиг у којем доминира брига о интересима носиоца жига и у којем се у први план истиче његово право да слободно располаже својом имовином. Са друге стране, у појединим државама (на пример, САД-у) је пуноважност уговора о лиценци жига условљена обавезом даваоца лиценце да контролише квалитет робе коју стицалац лиценце обележава заштићеном ознаком. Овај услов се правда аргументом да би недостатак контроле омогућио поремећаје у квалитету робе, што би за последицу могло да има превару потрошача који би куповали робу означену заштићеном ознаком, а који би приликом куповине очекивали квалитет робе са којим су се раније сусретали.

На основу анализе механизма деловања жига на тржишту, као и његове економске утемељености смо закључили да контрола квалитета није потребна у праву жига као услов пуноважности уговора о лиценци (на исти начин као што није потребна ни у ситуацијама када носилац жига самостално искоришћава заштићену ознаку), јер и без изричитог прописивања тог услова давалац лиценце (као и сваки носилац жига) има довољан мотив да обезбеди константан квалитет робе обележене његовом ознаком. Прописивање таквог услова контроле квалитета не би било ни оправдано, јер такав услов садржи бројне недостатке.

Vladimir BOROVAC, M.A.

PhD Candidate at the Faculty of Law University of Belgrade

QUALITY CONTROL AS A CONDITION FOR THE VALIDITY OF THE TRADEMARK LICENCE AGREEMENT

Summary

The paper deals with the question if it is justified to make conditional the validity of the trade mark licence agreement upon the control of quality of goods which is being designated by the protected mark, which the licensor is obliged to perform. Such a condition exists in US law, whereas it is not stipulated in

EU law, or in the law of the Republic of Serbia. With a view to give an answer, the paper analyses the manner in which the trade mark performs its functions on the market, as well as the economic grounds of the trade mark. The author concludes that the quality control is not necessary in the trade mark law as a condition for the validity of a trade mark licence agreement, for the same reason why it is not necessary in situations when the trade mark owner independently exploits the protected mark. Thus, even without an explicit stipulation of this condition, the licensor (as well as every trade mark owner) has a sufficient motive to provide a constant quality of products designated by his mark. The establishment of the condition of quality control would not be justified, either, because such a condition contains numerous shortcomings.

Key words: *intellectual property law, trade mark, agreement, licence, quality control.*